

Այս շինուածքներէն յետոյ երկու նշանաւոր աւերակներ եւս կան, որ են Բաղանիքն ու Մաղկոցաձորի շուկայն:

Բաղանեաց շինութիւնը քաղաքին հարաւային-արեւելեան անկիւնին մօտ է, մեծ երկայն քառակուսի ձեւով: Սորա աւերակաց համար կասէ Պ. Մուրավեով «Բոլորաձեւ» (Ս. Փրկիչ) եկեղեցիէն դէպ հարաւ երթալու ժամանակն, մեծ աւերակի մի մօտէն «անցանք, որ սովորաբար Բաղանեաց աւերակ-«նեւ կասուի, թէպէտ եւ աւելի կնամանէր «պալատի կամ եկեղեցւոյ, որ ժամանակով «միացած մէկ բնակարան եղած կերելին»: Բայց յետոյ կարծիքով կաւելցընէ թէ «Գու-«ցէ Սարգիս Կաթողիկոսին հայրապետա-«կան ակտոնը Անի փոխադրած ժամանակին «որքոց Հռիփսիմեանց անունով կանգնած «մարմարիոնէ մատուռին աւերակն է»: Ո՛րքան եւս Պ. Մուրավեովի կարծիքը հաւանա-կան լինի, մեր պատմագրաց վիպյութեանցը նայելով՝ անհիմն կերելի մեզ. վասն զի նոքա ոչ թէ միայն Բաղանեաց աւերակ է աւերակ գրել ու անցել են, հապա շատերը հետաքննութեամբ ստուգել են, եւ կպատմեն թէ նորա լայնութեան մէկ փոքրիկ կողմին վերայ երկու նեղ սրահներ շինուած են եղել լուացուողաց նստելու կամ հագուստները դնելու համար. եւ միւս ընդարձակագոյն մասը հինգ բոլորակ բաժնուած է եղել, այսինքն չորսը չորս անկիւններուն վերայ շինուած, եւ հինգերորդը՝ որ սենեկաց բաժան.

մանց մէջ ամենէն մեծն է՝ մէջ տեղը կամարակապով բարձրացուցած է, եւ շատ դռներ ունեցել է ուրիշ միւս սենեակներէն այն տեղը մանելու համար: Բաց յայտնէ կհաստատեն թէ լուացուելու աւաղաններն ու ջրի ծորակները մինչեւ ցայժմ կերելին. «Մնան ցարգ ծորակք աւաղանաց լուալեացն»:

Իսկ Շուկայն Մաղկոցաձորին երկու դարիվար երեսներուն վերայ (որոց մէջէն կակուղ քար կենէ) փորուած կրպակներն են զանազան ձեւերով ու մեծութեամբ. ոմանք պատուհան չունին ու մութ են, եւ ոմանք մէկ կողմէն կամ երկուքէն լոյս կառնուն: Կան նաեւ երկու կարգ փորուած կրպակներ, որոց վարի կարգը դիւրաւ կարելի է մանել, իսկ վերինը շատ դժուարութեամբ: Սոցա շատին մէջ դարաններ ու խորշեր կերելին, բայց ընդհանրապէս բնութենէն ու հնութենէն կամ սոցանէ աւելի մեր բիւրաւոր թշնամեաց անագորոյն ձեռքէն մաշուած ու աւերուած են: Շուկայէն զատ քաղաքին մէջ տեղ տեղ գուրեր կան՝ մարդաչափ կամ աւելի խորութեամբ, որք կարասներու կամ շտեմարանաց տեղեր կկարծուին, եւ որք պարապ կամ աւերակաց բեկորներով ու հասարակ քարերով լցուած են: Կան նաեւ ուրիշ փոքրիկ աւերակաց հետքեր, որ աւերորգ համարեցինք այս տեղս գնել:

Քաղուած ԻՏեղագրութեան Անոյ

ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ ՏԵՐ-ԱՐԲԱՆԱՄԵԱՆ.

1862 Ա.Ռ. „ԱՂԱԽՆԻՆ ՄԱՍԵԱՅ“.

Տար Աղաւնեակ եւ զայս վերջին իմ թերթիկ
Այն Հայկազանց որ թըռչանիդ փափաքին,
Ծերոյս յետին բարեւ՝ յետին համբուրիկ
Տուր այն ձեռաց որ քեզ սիրով գըգուեցին:
Ես յաջորդիս թողում պաշտօն գեղեցիկ
Լի աւետօք սրբիւն թըղթեր հայ մարդկանց,
Թէ ձեր ազգին սիրոյն ինչ քիրան որ հեղիք
Մարգարտազարդ թագ ձեւացաւ գեղապանձ.
Թէ ձիթենեաց լեռն ուր արիւն ցօղեցիք,
Ձեզ փըրկութեան կարմիր վարդեր փըթթեցան.
Թէ ուր որ սէր եւ միութիւն ցանեցիք
Տեսէք սրբան եւ ինչ բարիք ծաղկեցան:
Թող ամէն հայ քաջալերուի յուսով լիք
Յորչափ տեսնէ վըղիդ մանեակ Ծիածան: